

VIKMA06

Informační vyhledávání

23. 10. 2015: Přednáška P5: Rešeršní strategie

FF MU, podzim 2015

Mgr. Josef Schwarz
126172@mail.muni.cz

Rešeršní strategie

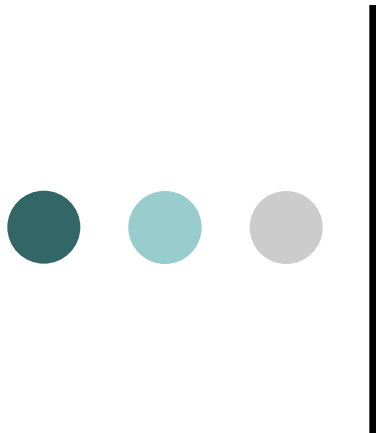

- širší pojetí

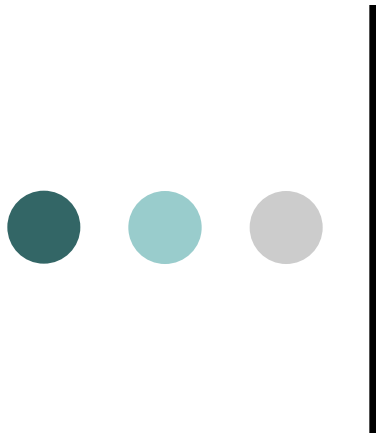
- užší pojetí

- výběr konkrétního vyhledávacího nástroje a komunikace se systémem

Cíle řešeršní strategie

-
- relevance X pertinence
  - úplnost X přesnost

Úplnost a přesnost

	relevantní dok.	nerelevantní dok.
vyhledané dok.	a	b
nevyhledané dok	c	d

- úplnost (R)
  - $R = a / (a+c)$
- přesnost (P)
  - $P = a / (a+b)$
- vztah mezi úplností a přesností je nepřímo úměrný (vyšší přesnost znamená nižší úplnost a naopak)

Předpoklady řešeršní strategie

Předpokladem pro stanovení řešeršní strategie je znalost:

- informačního zdroje (databáze)
  - Obsah – jaké dokumenty, v jaké retrospektivě a úplnosti apod.
  - Struktura – podle jakých polí lze vyhledávat
- nástrojů
  - Řízené slovníky, hesláře, authority aj.
- algoritmů
  - Operátory dotazovacího jazyka, konvence pravostranného rozšíření atd.
- uživatelského rozhraní

Typy rešeršní strategie

-
-
- ○ strategie stavebních kamenů
- vyhledávání pomocí nejspecifičtější fazety
- strategie rostoucí perly
- strategie osekávání

Strategie stavebních kamenů

- samostatné dílčí dotazy vyjadřující ústřední pojmy původního řešeršního požadavku
- identifikace klíčových/významných pojmů
- množina výrazů vztahující se k pojmu: synonyma, kvazisynonyma, pravopisné formy, nadřazené, podřízené výrazy
  - OR, truncation (krácení podle slov. kořenů), stemming, wild cards (zástupné znaky)
- spojení dílčích formulací ve finální soubor
  - AND
- vhodné použít, když usilujeme o úplnost u úzce specifikovaných témat

Vyhledávání pomocí nejspecifičtější fazety

- vztahuje se k vyhledávání složených témat – více aspektů
- uživatel musí znát všechny dílčí témata a musí být schopen určit, které téma je nejspecifičtější
- **Vyhledávání**
  - podle nejužšího pojmu z rešeršního požadavku
  - pokud je výsledek uspokojivý, nemusí být do rešerše zahrnuta další dílčí hlediska

Strategie rostoucí perly

Dotaz je postupně modifikován dle výsledků rešerše

- záznamy jsou postupně procházeny a zjišťovány relevantní termíny (řízené termíny, slova z názvů apod.), které jsou použity k revidování dotazu.

Prvotním cílem je alespoň jeden záznam

- zjištění použitelných selekčních termínů
- úprava formulace rešeršního dotazu

Strategie osekávání

- první formulace dotazu - **širší formulace, tj. pomocí obecného pojmu** – cílem je vyhledání více záznamů
- **postupná specifikace dotazu**
- uplatnění taktik pro zúžení záběru (AND, NOT, proxim. oper., field searching, formální omezení)
- formulace širší kategorie (obor, vědní disciplína), klasifikace
- náročnější na čas

Strategie pro zúžení záběru

Strategie pro zúžení záběru

- klíčová slova se kombinují s věcným selekčním jazykem
- omezení na určité pole záznamu
- využití proximitních operátorů
- omezení na určitý typ dokumentu
- operátor NOT pro vyloučení některých záznamů
- jazykové vymezení
- časové rozmezí
- kombinace množiny deskriptorů/hesel s podřazenými klíčovými slovy
- kombinace s množinou sel. údajů vyjadřující další pojem z dotazu, hledisko

Strategie pro rozšíření záběru

Strategie pro rozšíření záběru

- uvedení synonym, tvarů slov, pravopisných variant (operátor OR, zástupné znaky, krácení podle slovních kořenů)
- uvedení jednotek věcného SJ jako klíčových slov (např. vyhledávání ve všech polích)
- dodatečné uvedení širších jednotek věcného SJ, tj. těch, které jsou nadřazeny použitým výrazům (deskriptorům, předmětovým heslům)
- obecné výrazy, tj. s vysokým výskytem
- zrušení předběžných omezení

Vyhledávací techniky pro zvýšení přesnosti

- použití operátoru AND
- použití operátoru NOT
- „case sensitive“
- proximitní operátory
- vážené vyhledávání („weighted searching“)
- omezení na pole („field searching“)

Vyhledávací techniky pro zvýšení úplnosti

-
- použití operátoru OR
  - krácení, zástupné znaky
  - fuzzy vyhledávání
  - rozšiřování dotazu („query expansion“)
  - paralelní vyhledávání – „multiple database searching“

Rešeršní strategie - praktické rady

Bud'te flexibilní

- ber'te připravené kroky strategie orientačně
- přizpůsobujte další taktiky výsledkům rešerše
- nulový výsledek – hledání příčiny

Využívejte řízených slovníků

- využívejte souvisejících pojmů ke konkrétnímu řízenému termínu (nadřazené, podřazené pojmy)
- nikdy nespojujte výrazy s malou frekvencí výskytu (zjistitelné v katalogu) operátorem AND

Vytvářejte množiny termínů

- je velmi důležité k jednotlivým klíčovým slovům vytvářet množiny souvisejících termínů
- termíny v množině se spojují pomocí logického součtu – OR

Využívejte klasifikací

- pomocí klasifikací vyhledáte většinou mnoho záznamů, proto se hodí jejich využití při strategii osekávání

Literatura

● ● ● ○ kapitoly ze základní a doplňkové literatury

- CHU07, kap. 6, 9 (s. 81-96, 145-166)
- ING92, kap. 6 (s. 123-156)
- VIC04, kap. 7 (s. 180-209)